

Hvordan redusere smittefare

For personell som arbeider med hjelpemidler i bruk eller ved mottak

INNLEDNING

Denne rutinen bygger på arbeidsmiljølovens § 4-5 særlig om kjemiske og biologisk helsefare, og henvender seg spesielt mot ledd 3 om biologiske smittefare. Kravene til det kjemiske delen av loven er ikke beskrevet spesielt her. Denne rutinen skal ikke oppfattes som utømmende eller i stedet for arbeidsmiljølovens bestemmelser.

I løpet av de siste 20-25 år med formidling av hjelpemidler er det ikke kjent at det har brutt ut, eller at enkelte medarbeidere i systemet har blitt angrepet av farlig smitte. Denne kjensgjerningen skal ikke være til hinder for at hver enkelt sentral legger tilrette en veiledende rutine for å beskytte sine ansatte på en enkel, rasjonell og effektiv måte. Økende krav til reparasjon, akuttvakt og periodisk ettersyn kan representere en opptrapping i ambulerende oppgaver for hjelpemiddelsentralenes personell og det er derfor viktig og ha gode rutiner på plass.

Innledning	1
2.0 Kommunehelsetjenestens ansvar.	1
2.1 Hjelpemiddelsentralens ansvar.	2
3.0 Desinfeksjon og desinfeksjonsmidler	2
4.0 Tips til innhold i en rutine	3
10 enkle tiltak	3

Smitte

Typiske smitteveier er kontaktsmitte og luftveissmitte. De daglige smitteveiene kan oppstå gjennom returforsendelsene av hjelpemidler, fysisk kontakt med et hjelpemiddel i mottaket på hjelpemiddelsentralene eller ved besøk hos smittet bruker i private hjem eller offentlige institusjoner som syke- og aldershjem, samt i noen grad asylmottak.

2.0 KOMMUNEHELSETJENESTENS ANSVAR.

Det er kommunehelsetjenestens ansvar å merke og informere om et hjelpemiddel som er smittefarlig. Hjelpemiddelsentralene skal alltid avstå fra å ta imot smittefarlige hjelpemidler. Ved smittefare skal hjelpemiddelsentralen varsles, for bl.a. å fastsette om hjelpemiddelet skal desinfiseres eller destrueres. Før en eventuell destruksjon iverksettes, skal kommunehelsetjenesten og hjelpemiddelsentralen i felleskap ha vurdert om angjeldende hjelpemiddel kan ha en gjenbruksverdi etter en desinfeksjon.

- Hvis hjelpemidler skal destrueres er det kommunehelsetjenestens ansvar å utføre dette, eller det kan være av praktiske årsaker bedre egnet at det etableres en avtale med en samarbeidspartner som utfører dette arbeidet.
 - Hvis et smittefarlig hjelpemiddel skal resirkuleres er det kommunehelsetjenestens oppgave å
-

utføre desinfiseringen, før hjelpemiddelet kan returneres til hjelpemiddelsentral for gjenbruk.
Hvis ikke andre avtaler forefinnes

Det anbefales å sende informasjonsbrev om våre rutiner på smittefare til de instanser som det er naturlig for hjelpemiddelsentralene å samarbeide med om hjelpemidler.

2.1 HJELPEMIDDELSSENTRALENS ANSVAR.

Hjelpemiddelsentralene må kjøpe inn enkelt verneutstyr så som munnbind, engangshansker, engangsplastsokker, desinfeksjonsmiddel (f. eks sterilol) og engangskjeledresser med tanke på håndtering av smittefare.

Ansatte skal ha tilgang til minimum det utstyret som er beskrevet ovenfor. Utstyret må være lett tilgjengelig og kunne tas med på besøk hos brukere.

Den enkelte bil kan også ha en "gul sekk" hvor brukt verneutstyr og eventuelt usikkert verktøy kan oppbevares inntil destruksjon eller forsvarlig desinfisering kan utføres.

Den enkelte sentral må etablere rutiner for avhending og destruksjon av brukt verneutstyr. Likeledes må det iverksettes rutiner for desinfisering av mulig smittefarlig verktøy (kjemisk desinfisering og/eller varme)

På sentralene skal det finnes rutiner for å kunne håndtere infisert utstyr, som har blitt levert inn til hjelpemiddelsentralen mot bedre vitende, da en først i ettertid har blitt klar over, eller informert om en potensiell smittefare.

Arbeidsplassen

Det er en selvfølge at arbeid med kjemiske desinfeksjonsmidler foregår i rom eller på steder med god ventilasjon, at personellet benytter verneutstyr, og at hjelpemidler som skal desinfiseres demonteres så mye som praktisk mulig for å oppnå god og effektiv skylling etter virketidens utløp.

Det skal forefinnes produktdatablader tilgjengelig for alle typer av desinfeksjonsmidler og vaskemidler som benyttes ved den enkelte sentral.

I "vasken" må egne arbeidsklær, som beskyttelsesbrille/skjerm gummistøvler og gummiforkle benyttes, når det benyttes varmt vann med mer enn 85 °C som desinfeksjonsmetode, eller når et hjelpemiddel skal skylles etter kjemisk desinfisering.

3.0 DESINFEKSJON OG DESINFEKSJONSMIDLER

Desinfeksjon er en prosess som ved hjelp av varme eller kjemiske midler fjerner eller dreper de mest alminnelige bakterier og virus, unntatt bakteriesporer. Generelt skal desinfisering foretas før alle former for vask.

Ved kjemisk desinfeksjon benyttes kun midler som er godkjent av Statens legemiddelverk.

Det brukes tre metoder for å fjerne eller drepe mikroorganismer, rengjøring, desinfeksjon og sterilisering.

Rengjøring: Rengjøring fjerner støv og skitt, og deriblant også mikroorganismer. Selv om grundig rengjøring oftest vil gi en god hygienisk standard, vil ikke mikroorganismer nødvendigvis bli drept ved rengjøring. Dersom manuell rengjøring må utføres før desinfisering, bør dette foregå under en

væskeoverflate (alt. spyles ned) og utføres med størst mulig forsiktighet (gummiforkle, gummistøvler, hansker ansiktsskjerm og/eller munnbind). Påse at det blir grundig rent ved trinser og hjul, under seter på stoler og utfør visuelle kontroller for å se at det er blitt rent.

Desinfeksjon: Ved desinfeksjon fjernes de fleste vanlige bakterier og virus, mens enkelte varmemestabile og/eller kjemisk stabile mikrober kan overleve. Hepatitt B (gulsott) er relativt varmeresistent og mykobakterier som TBC (tuberkulose) er relativt resistent mot kjemiske desinfeksjonsmidler. Alt utstyr som er infisert med organisk materiell skal helst desinfiseres med en gang. Effekten av desinfeksjon blir redusert dersom organisk materiale får tørke inn. Hvis utstyret ikke kan desinfiseres med gang skal det emballeres, merkes og behandles som potensiell smitte.

Varmedesinfeksjon: Varmedesinfeksjon med fuktig varme i lukket system med spyling og vask ved min. 50 °C, og desinfeksjon ved 85 °C eller mer, i flere minutter (vaskemaskin). Dette er en sikker og miljømessig god metode for rengjøring og desinfeksjon av instrumenter og utstyr. Når vann benyttes i desinfeksjonen skal temperaturen være minimum 85 °C. Det er viktig å merke at desinfeksjonssyklusen med varme ≥ 85 °C skal vare i mer enn 3-5 minutter!

Kjemiske desinfeksjonsmidler: benyttes når det aktuelle utstyret ikke tåler varme eller når det av andre årsaker ikke lar seg gjøre å benytte varmedesinfeksjon.

Det er viktig å følge henvisningene fra produsent om virkeområdet, tilberedning, virketid og holdbarhet for det aktuelle desinfeksjonsmidlet.

Sterilisering: Den sikreste og miljømessig beste måten å fjerne smittestoffer på er ved sterilisering gjennom høy temperatur og høyt trykk (Autoklaving). Dette er en metode som ikke vil komme til anvendelse ved hjelpemiddelsentralene.

Avhending av “gule sekker”.

Den enkelte sentral må etablere metoder og rutiner for behandling av materiell som skal til destruksjon (brukt verneutstyr), samt opprette rutiner og metoder for desinfisering av brukt verktøy og deler (typisk desinfisering-avfetting-vask-oppfett)

4.0 Tips til innhold i en rutine

Informasjon under kan benyttes når enhetene skal utforme egne rutiner på området. Det vil være viktig å gi opplæring om kjemikaler og vaskemidler som sentralen benytter til ansatte. En kortversjon av rutinen som vist på siste side kan som eks. være oppslått og lett synlig.

1. Hjelpemiddelsentralen oppretter egnede avtaler og prosedyrer for håndtering av smittfarlige situasjoner og hjelpemidler, med kommunehelsetjenesten. Avtaleverket må gjøres kjent blant hjelpemiddelsentralens personell samt kommunens hjelpemiddelapparat som vaktmestere og kommunal mottakspersonell.
 2. Mottakspersonell benytter egnet arbeidsantrekk, som frakk/forkle, hansker og gummistøvler, som bør skiftes hver dag eller etter behov. Rutiner for håndtering av brukte hjelpemidler og bruk av påbudte verneutstyr skal forefinnes og personell skal ha opplæring i smittefare på den enkelte hjelpemiddelsentral.
-

3. Mottakspersonell med piercinger og riftsår, på hender, armer, hals og ansikt må tildekke disse, (eks. engangshansker, plaster, halstørkle og lignende). Det bør ikke bæres armbånd, klokker, ringer og smykker i forbindelse med mottak av hjelpemidler.
 4. Det må finnes håndvask, desinfeksjonsmiddel, såpedispenser med hendel og engangshåndklær i mottaket, samt instruks om påbudt håndvask eller bruk av desinfeksjonsmiddel etter et hvert arbeid med brukte, uvaskede hjelpemidler.
 5. Det kan vurderes å utstyre ”vesker”, innholdende engangshansker, desinfeksjonsmiddel f.eks. sterilol, munnbind, engangsplastsokker, og engangskjeledresser, samt en gul sekk for retur av brukt engangsutstyr og verktøy, for personell som skal på brukerbesøk.
 6. Det etableres prosedyrer for avhending av smittefarlig avfall ved hver hjelpemiddelsentral.
 7. Ved transport av hjelpemidler bør brukt utstyr holdes avskilt fra ubrukt og nytt, og om mulig være tildekket med plast (vindsperre eller lignende plasttyper).
 8. Ved behov for desinfeksjon av håndverktøy, benyttes en av de tre desinfeksjonsmidlene som er beskrevet i dette dokumentet og de desinfeksjonsprosedyrer som følger av aktuelt datablad, før verktøyet eventuelt avfettes, vaskes og oppfettes igjen.
 9. Hvis og når det oppstår behov for desinfeksjon av brukerutstyr ved sentralene, klargjøres det først med kommunehelsetjenesten hva slags smitte utstyret er befunnet med.
 10. Ved moderate tilfeller skal ansatte som kan bli berørt informeres umiddelbart. Det utpekte utstyret fraktes innpakket til et egnet sted med avtrekk, for å få påført optimalt virkende desinfeksjonsmiddel, før det igjen vaskes og settes til tørk.
 11. I alvorlige tilfeller hvor det vil bli naturlig å destruere og kassere mottatt utstyr, bringes det raskt i innpakket stand til et egnet sted på sentralen eller andre avtalte steder hvor destruering kan finne sted. Hjelpemiddelsentralen, kommunehelsetjenesten eller samarbeidspartnere kan avhende utstyret etter gjeldende rutiner og avtale.
 12. Personell som skal forflytte og behandle utstyr for intern desinfeksjon skal benytte egnet verneutstyr.
-

10 enkle tiltak

når man arbeider med hjelpemidler i bruk eller i mottak

- **Husk alminnelig personlig hygiene som håndvask med lunkent vann og såpe**
- **Håndvask skal ikke utelates selv etter bruk av engangshansker**
- **Ikke bruke smykker, piercing'er armbåndsur o.l. under arbeidet**
- **Prinsipielt skal ikke personell med små rifter eller sår på armer, hals, hender eller i ansikt komme i berøring med mulig smittefarlig utstyr**
- **Personell med rifter eller sår i hendene skal alltid benytte engangshansker/arbeidshansker**
- **Personell i mottak må alltid bruke arbeidshansker ved håndtering av tilsølt utstyr. Etter rengjøring kastes hanskene og hendene vaskes**
- **Alt som har vært i berøring med eller har hatt kontakt med biologisk materiell skal desinfiseres**
- **Arbeidsantrekk bør skiftes daglig eller ved behov, vaskes ved 85 °C**
- **Våte og brukte, gummiforklær og gummistøvler brukes ikke utenfor vaskeområdet. Vaskes ved 85 °C varm vann i en bølge**
- **Det må skilles mellom brukt og ubrukt, rent og urent utstyr**